

בניהחפזקים של בן-גוריון: אריק שרון עם שר-הביטחון ערב מיבצע-קדש

היה זה קרב לדוגמא שד מפקר מיבצעי בעל אינטואיציה, דמיון, יכולת-תיכנון, כושר-ביצוע ומנהיגות.

בין מיבצעי-קדש ומילחמת ששת-הימים גדל אריק פי עשרה: טען אורי דן, דוברו הנאמן המלווה את אריק מאז "פעולות התגמול". אך בתמונת המילחמה היה זה מאמץ מישני. הפריצה המכרעת בוצעה בצפון, לאורך כביש החוף, עלידי "אוגדת הפלדה" של האלוף ישראל ("טליק"), טל, והיא שהגיעה ראשונה אל התעלה.

● מיכל של חומצה

לזמן שד כובש אוס-כתף הלך לפניו. "אריק" ו"טליק" נחשבו כשני כוכבי-השביט של צה"ל, ושניהם יכלו לשים את עיניהם ביעד המיוחל של כל קאריירה צבאית: תפקיד הרמטכ"ל. יש הבדל גדול בין השניים. אריק, גדול-הממדים, שהחל מגדל את הכרס המאסיבית שהפכה סימן-ההיכר שלו, הוא מפקד פלגמטי, אינטואיטיבי, טליק, בעל הגוף הקטן והרזה, הוא דמות נדירה מאוד בצה"ל: הקצין האינטלקטואלי. אריק, הצנחן, יצר את הדוקטרינה הקרבית של החי"ר על סמך האינטואיציה והנסיון. טליק, הסני קיסט, יצר את הדוקטרינה של השריון בתהליך של מחשבה הגיונית.

אך שניהם מצאו את עצמם, לא פעם, בחזית אחת.

אריק ומאיר בן-ציון (באמצע: אורי דן)

שניהם התנגדו להקמתו של קו בר-לב, דרשו להגן על מערב-סיני בטאקטיקה גיידת. שניהם נשארו במיעוט במטכ"ל. שבו שלט עתה חיים בר-לב, איש בעל דיעות נחרצות שאינו סובל ויכוח ותתנגדות. לשניהם יצא שם של "עושי-צרות", ודרכם של שניהם אל ההנהגה העליונה נחסמה. בר-לב הכין את הירושה לידידו, דויד ("דדו") אלעזר, שעלה כמהו מזאגר שביוגוסלביה (אף שבר-לב עצמו נולד באוסטריה).

אריק נודע כאדם ש"אי-אפשר להפתר איתו", שאינו מתייחס בצורה חברית אל עמי-

חודיהחנית של המיבצע, היה חזק בכישוריו.

בניגוד לפקודה התקדמו כוחותיו אל תוך מיצר-המיתלה, המהולה מארב טיבעי, ושם היכו קשות. באותן שעות קשות נוצרו יחסים מתוחים בין אריק ובין סגנו, יצחק ("חקה") חופי, ושלושת מפקדי-גדודיו: רפאל ("רפול") איתן, דני מט ומוטה גור. כל אלה בלטו בתשוא"א ביחסים המורכבים עם אריק.

אריק הואשם עלידי גור ואחרים בכך שפיקד על הקרב מאחור, מן המיתחם המוגן, תחת להיות עב אנשיו בקרב. הוא גם הואשם באילתור, בחוסר-תיכנון ובאובדן השליטה על כוחותיו — תופעה שהיתה אופיינית אז לצה"ל.

בעבור שנים הוכיח שרון כי למד את הקנה מכז הפגמים האלה. איש ממפקרי צה"ל לא תיכנן את קרבותיו בצורה קפדנית יותר, והוא פיקד על אנשיו מקריאה.

אך אחרי מילחמת-סיני ריחף ענן על הקאריירה הצבאית של שרון. יחסיו עם דיין היו מתוחים. עד אז טיפח אותו דיין, שהפך אותו אלוף-מישנה ומפקד-חטיבה בגיל 29. אף שיחסיו המיוחדים של שרון עם דויד בן-גוריון, הפטרו של דיין, החלו בהדרגה להרגיז את דיין. בן-גוריון גילה לשרון בפומבי יחס מועדף, ולא פעם משך אותו הצידה בכנסים-קצינים לשיחה פרטית, תוך התעלמות מקצינים בכירים ממנו. בן-גוריון הוא שהעניק לאריק שגרמא את השם "שרון", כשתבע ממנו — כמו מכל קציני צה"ל — לאמץ לעצמו שם עברי. אך גם בן-גוריון התרחק ממנו אחרי הפאשלה של המיתלה. היה נדמה — לא בפעם הראשונה, וגם לא בפעם האחרונה — שהקאריירה של אריק שרון נעצרה. "רק מילחמה תוציא אותך מן הקיפאון", אמר לו משה דיין ב-1962.

אך המילחמה פרצה רק ב-1967, ולא במעט ביגלל התפתחות שלאריק שרון היה לו חלק רב בה. כי בינתיים הופשרה הקאריירה שלו עלידי אדם שבא לו כגואל: יצחק רבין, אלוף פיקוד-הצפון. הוא מינה את אריק, הקצין השנוי-במחלוקת כראש-המטה שלו. הגבול הסורי היה בעייתו. בין ישראל וסוריה הפר דו שטחים מפורזים, אשר שני הצדדים התייחסו אליהם בצורה שונה. ישראל טענה שזהו שטח ריבוני שלה. הסורים ראו בו שטח-הפקר, שאדמותיו שייכות לבעליהן הערביים. לשני הצדדים היו אסמכתות מישפטיות. אריק קבע מדיניות אופיינית: לחרוש שטח זה עד המטר האחרון. הסורים הגיבו בכל פעם באש על מה שנראה להם כגזילת אדמות ערביות. מפקחי האו"ם נטו, בדרך כלל, לצד הסיעון הסורי — אך בישראל נוצרה התדמית של הסורים המשתוללים. הגורמים בלי הרף לתקריות, והמרעשים את הקיבוצים הישראליים השלוליים בעמק ממרום הגולן. דימוי כוזב זה מובא עד היום כהצדקה לסיפוח רמת-הגולן לישראל.

מעטים ידעו כי אנשי-הקיבוצים השלולים קיבלו לפני פתיחת כל תקרית, הודעה ממטו של אריק שרון כדי להתכונן ולדרת למיקלטים.

ההסלמה בגבול הסורי הלכה והחריפה. רבין, שהפך בינתיים רמטכ"ל, איים פומבית בפלישה לסוריה, כדי להפיל בה את המישטר האנטי-ישראלי הקיצוני. בשיא המתח הזהירה ברית-המועצות את מצריים שישראל עומדת לפלוש לסוריה. גמאל עבדאל-נאצר ריכוז את כוחותיו בסני לשם הרתעה והפגנה — וכך הדלו הדברים להידרדר לקראת מילחמת ששת-הימים.

במילחמה זו הסתבר כי מפקד-החטיבה הנושל של 1956 הפך מפקד-אוגדה מעולה ב-1967. הקרב על אום-כתף, שבו פתח שרון את הציר המרכזי לתעלה, היה מוכנן לכל פרטיו, והיו בו הבקקות נועזות. שרון הנחית כוח, בפקדת דני מט, במסוקים על התותחים המצריים, בעורף האויב. את תותחיו שלו, שהטווח שלהם היה קצר בהרבה מן הטווח של הקנים המצריים, הקדים אל תוך שטח האש.

את הקאריירה הצבאית הייחודית שלו התחיל אריק כשנקרא, אחרי מילחמת-העצמאות, להקים יחידה שנועדה להיות קומנדו לפעולה בשטח אויב. כתגובה על חדירות לישראל, צה"ל לא הודה בקיומה, והיא נקראה בשם "יחידה 101". למעשה היתה יחידה של טרור-גד-טרור, שהרגה בפשיטות מעבר לגבול היילים ואזרחים, לפעמים בשיטות שלא נבדלו מאלה של הפידאיון שחדרו לישראל, אלא ביעילותם.

אחת הדמויות הבולטות ביחידה זו, ואיש-טיפוחם של אריק שרון ומשה דיין, היה בן-קייבוכ בשם מאיר הר-ציון. באחד הלילות חדר צעיר זה לשטח הירדני, חטף ארבעה בדואים, ואחרי שעות ארוכות של הליכה חתך את גרונותיהם כמו ידי — כתגמול על רצח אחותו, שעברה בטעות את הגבול לירדן. שרת השתולל מכעס, אך הר-ציון לא הועמד מעולם למישפט על פשע זה. הכל היו בטוחים כי מפקדו, אריק שרון, עזר לו לבצע פעולה פרטית זו וחיסה עליו לאחר מכן.

שרת המוועז רשם ביומנו: "תהיתי על מהותו וגורלו של עם זה, המסוגל לעדינות-נפש כה דקה, לאהבה עמוקה כזו של הבריות, לשאיפה כה כנה לנאה ולנאצל, ועם זה הוא מוציא מתוך שורות טובי הנוער שלו בחורים המסוגלים לרצוח נפש, בדעה צלולה ובדם קר, עלידי תקיעת סכינים בגופותיהם של בדואים צעירים, חסרי-מגן. איזו משתי הנשמות המתרוצצות בין דפי התנ"ך תנצה את יריבתה קרב העם הזה?"

בפעם הראשונה שמעו יודעי-טוד את השם אריק שרון בקשר לפעולה צבאית, שנכנסה להיסטוריה כאחד משלושת פישעיה-מילחמה החמורים ביותר מאז ראשית 1948, לצד הטבח של דיר-יאסין ושל כפר-קאסם.

בסוף 1953 תקפה היחידה 101 את הכפר הערבי קיבה, בדרך לרמאזה, בשטח הירדני. העולם נחרד למחרת-היום, כאשר נודע כי 70 גברים, נשים וילדים נקברו בפעוזה זו מתחת לכתים שפוצצו עלידי חיילי היחידה.

בן-גוריון שיקר בכנסת שלא צה"ל ביצע פעולה זו, אלא יושבי-ספר זועמים.

אריק שרון, שהשתתף אישית בהנחת המיטענים ליד כמה מן הכתים הגדולים, טען לאחר מכן כי החבלנים לא ידעו שבכתים הסתתרו בני-אדם.

מאותו יום יצא לאריק שם של חייל ברור טאלי, שאינו חס על חיי-אדם, ושחמושג הי-

אריק בהלווית אחד מביקוריו *

צה"די שד, "טוהר הנשק" זר לו. הוא עצמו מכחיש דימוי זה מכז וכז.

פעולת קיבה יצרה את האווירה, ופעולת-עזה יצרה את הנסיבות הפוליטיות שהובילו, תוך הסלמה גוברת והולכת, לקראת היעד שאלי חתר הרמטכ"ל משה דיין: מיבצע-קדש של 1956.

● כאשלה ליד המיתלה

ב-29 באוקטובר 1956 צנח גדוד של צנחנים ישראליים ליד מיצר-המיתלה, סמוך לתעלת-סואץ, במיבצע הנועז ביותר אשר ידע צה"ל עד אז. היתה זו הפעולה הראשונה במילחמה שתואמה מראש בין ישראל, צרפת ובריטניה. מילחמה זו היוותה אף היא נקודת-מיפנה היסטורית. ישראל הצטרפה בעיני הערבים לעולם הקולוניאלי. העולם השלישי שוכנע שישראל היא חלק מן הגוש האימפריאליסטי, צרפת ובריטניה גורשו מן העולם הערבי לצמיתות. מיבצע-סיני הדדים את העולם ונחשב אז כניצחון כביר של צה"ל, אחד המיבצעים המזהירים בתולדות המלחמות. משה דיין הפך אליל לאומי ועולמי. אך למעשה היה זה מיבצע צבאי כושל, שגילה את כל חולשותיו של צה"ל דאז.

לאריק, מפקד חטיבת-הצנחנים שהיוותה

* ירמה בורדנוב, שנובל בפעולת-התגמול בקלקיליה.